

İktisat ve Sanat İlişkisi

-Tarihsel Dönüşüm-

İktisadi düşünce, kuramsal modeller oluşturulurken, iktisadi düşünce okulları kendi varsayımlarına ve amaçlarına uygun olarak, insan için bazı tanımlamalar geliştirmeye çalışmıştır. Bu çaba insanı tanımlama amacı taşıyan bazı sıfatların inşa edilmesiyle birlikte ortaya çıkar. Neoklasik iktisadi düşünce, akılcı ve insanın sadece kendi çıkarları peşinde koşan “homo-economicus” (ekonomik insan) varsayımı, insanın mutluluğunu metalaşan üretim ve tüketim olanaklarına bağlı kılmaktadır.

Bir başka tanımlama çabası “homo-faber” (araç yapma sıfatı), insanın çalışma eylemini yansıtır. Ancak insanı tanımlamaya çalışan bu sıfatların yüzü, maddi ve kalpsiz bir dünyaya dönerken varsayımları ise çoğunlukla kusursuz akılcılığa dayalı olarak sonsuz ihtiyaç kategorisi içinde bir değer arayışına bağlanmaktadır. İktisat felsefesi ačiusından ele alındığında, insan sadece üretici-tüketici sıfatlarıyla iktisat kuramlarının merkezinde yer almaktadır.

İnsanın üretim ve tüketim süreci maddi alanı dönüşüme uğratarırken, sanat süreci ise daha farklı bir amacın (yolculuğun) yansımasıdır. Öncelikle bu eylemin ortaya çıkması, bir boş zamanla mümkün olabilmektedir. Üretim için gerekli zaman kıaldıkça, boş zaman imkânı artmaktadır. İktisat teorisinde çalışma zamanı-boş zaman ayrımı birbirinin ikamesi olması ačiusından önemlidir.

Sanat faaliyeti insan için maddi dünya karşısında değer/anlam arayışı ačiusından önemlidir. Tarihsel olarak sanat farklı biçimlerde ortaya çıksa da temel amacı insanın iç dünyasına yani özüne dönük olmasıdır. Sanatın en yalın biçimi ilk zamanlarda sohbet, maddi üretim amacı dışındaki diğer faaliyetler vb. biçiminde ortaya çıkmıştır. Üretim biçimi olarak aile ekonomisinin öne çıktığı bu dönemde, sanat aynı zamanda toplumsal bir iletişim aracı olma görevini de üstlenmiştir.

Modern dönem sanatın da metalaştığı ve iktisadi faaliyet alanı olarak ortaya çıktığı bir dönüşümü ortaya çıkaracaktır. Sanat, bu ačiusından bir üretim/ticari faaliyet alanı olarak, toplumsal iletişim aracı olma özelliğini de bir ölçüde kaybedecektir. Sanatçı, bu faaliyetinde uzmanlaşarak iktisadi olarak bir üretim alanının aktörü olacaktır. Bu ačiusından sanat geniş ölçüde bireyselleşen, tüketim amacına da hizmet eden, katma değeri olan, “homo-economicus” varsayımına uygun bir çaba halinde maddi dünyanın bir aracı olarak öne çıkacaktır.

Modern dönem ačiusından iktisat-sanat ilişkisi düşünöldüğünde, gelir-üretim kayısının öne çıkmasıyla, maddi alanın baskısı altında, toplumun tüketici özelliğiyle biçimlenen bir dünyayı ifade etmektedir.